

Asia Internetpalvelusta tallennettujen musiikkitiedostojen julkinen esittäminen

Hakija A

Annettu 14.4.2009

Tiivistelmä *Musiikkitiedostojen tallentaminen internetpalvelusta DJ:n ammattikäyttöön, kopioiminen DJ:n ammattikäytössä ja musiikin soittaminen julkisesti ravintolassa edellytti sävellysteoksen tekijän suostumusta. Äänitetiedoston tallentaminen ja kopioiminen edellytti esittävän taiteilijan ja äänitallennetuottajan suostumusta. Äänitetiedoston soittaminen julkisesti ei edellyttänyt esittävän taiteilijan ja äänitallennetuottajan suostumusta. Näillä oli oikeus korvaukseen soittamisesta.*

LAUSUNTOPYYNTÖ

A (jäljempänä hakija) on pyytänyt tekijänoikeusneuvoston lausuntoa internetistä tallennetun digitaalisen musiikin käytöstä DJ:n ammatissa.

Selostus asiasta

Hakija on ammatiltaan DJ ja soittaa musiikkia yleisölle ravintoloissa. Hakija on kääntynyt tekijänoikeusneuvoston puoleen, koska katsoo internetpalvelusta hankitun musiikin käyttämistä koskevan oikeudellisen tilanteen olevan epäselvä.

Hakijan lausuntopyynnöstä ilmenee erityisesti seuraavat kysymykset: Voidaanko internetistä kuten www.beatport.com -sivustosta tietokoneelle ladattua laillista kopiota soittaa ravintoloissa ilman erillistä DJ-sopimusta tai kopiointimaksua? Onko merkitystä käyttölupien suhteen sillä, esitetäänkö musiikkia internetistä tietokoneelle ladatulla alkuperäisellä tiedostolla tai tästä valmistetulla kopiolla?

Hakija on tiedustellut asiassa neuvoa Säveltäjien Tekijänoikeustoimisto Teosto r.y:ltä (jäljempänä Teosto r.y.) ja esittävien taiteilijoiden ja äänitteiden tuottajien tekijänoikeusyhdistys Gramex ry:ltä (jäljempänä Gramex ry). Koska mainittujen järjestöjen antamat neuvot poikkeavat

jonkin verran toisistaan, hakija päätti kääntyä asiassa tekijänoikeusneuvoston puoleen.

Tekijänoikeusneuvosto on pyytänyt vastineet Teosto r.y:ltä ja Gramex ry:ltä.

Teosto r.y:n vastine

Teosto r.y. toteaa vastineessaan, ettei sillä ole aihetta täydentää hakijalle aiemmin antamaansa vastausta. Hakija on ilmoittanut saaneensa Teosto r.y:n palveluneuvojalta seuraavan vastauksen: "jos nettikaupan käyttöehdot sallivat ostettujen biisien julkisen käytön ja soitat biisit siltä kovalevyiltä mihin olet ne ostanut, ei niistä tarvitse maksaa Teostolle vielä mitään. Jos tallennat tältä kyseiseltä kovalevyiltä näitä biisejä eteenpäin, niin niistä pitää maksaa silloin tallennuskorvauksia". Teosto r.y. ei arvioi musiikin sähköisten kauppapaikkojen ja niiden asiakkaiden välisiä sopimusjärjestelyjä tai -ehtoja.

Gramex ry:n vastine

Gramex ry toteaa vastineessaan, että asiassa on kyse ulkomaisen Beatport.com -nimisen kauppapaikan ja hakijana olevan tiskijukan välisen äänitiedosto-/käyttöoikeuskaupan sopimusehdoista ja käyttöehdoista. Gramex ry ei ole tässä asiassa millään tavoin asianosaisena. Gramex ry ei hallinnoi kyseisten kauppapaikkojen käyttöoikeuksia millään tavalla eikä Gramex ry:llä muutoinkaan ole mitään tekemistä noiden käyttöehtojen tai kauppapaikkojen toiminnan kanssa vaan kyse on aina yksittäisen kauppapaikan ja esimerkiksi tiskijukan välisestä yksityisoikeudellisesta sopimusasiasta. Gramex ry ei lähde tulkitsemaan eikä ottamaan kantaa kyseisen kauppapaikan käyttö- ja lisensiointiehtoihin.

Jos tiskijukka katsoo tarvitsevansa erillisen ns. lisälisenssin hankkimiansa äänitetiedostojen käyttämiseen myös julkisessa esittämisessä Suomessa, niin Gramex ry tarjoaa tiskijukille palvelua, johon sisältyy tällainen lisälisenssi-osio. Gramex ry on saanut tähän erillisvaltuutuksen levy-yhtiöiltä, mutta tältä osin Gramex ry toimii ainoastaan lisälisenssin tarjoajana. Mitään muuta roolia Gramex ry:llä ei asiassa ole.

Tiskijukka voi siis hankkia Gramexista DJ-toimintaan tarkoitettua vuosilisenssimuotoisen tallennus- ja käyttöluvan, jota käytännössä myös DJ:n kopiointiluvaksi kutsutaan. Tämä ns. Blanket License -tyyppinen lisenssi sisältää 1) mahdollisuuden valmistaa (kopioida) tallenteita DJ-toimintaan, ja/tai 2) lisälisenssin käyttää nettikauppapaikoista hankittuja äänitetiedostoja muuhun kuin yksityiseen käyttöön.

Jos nettikaupasta hankitut käyttöoikeudet taas mahdollistavat valmiiksi äänitetiedoston käytön ja julkisen esittämisen Suomessa, niin tällöin tiskijukka ei luonnollisestikaan tarvitse Gramex ry:n tarjoamaa palvelua.

Tässä asiassa ei siis ole kyse Gramexiin liittyvästä Suomen tekijänoikeuslain soveltamisesta vaan siitä, millä ehdoilla ja kuinka laajoilla käyttöoikeuksilla tiskijukka hankkii äänitetiedostojen käyttöoikeuksia ammatinharjoittamiseensa edellä mainitusta yhdysvaltalaisesta kauppapaikasta.

Koska asiassa ei ole kyse tekijänoikeuslain soveltamisesta vaan elinkeinonharjoittajien välisistä yksityisoikeudellisista lisenssi- ja sopimusehdoista, niin tekijänoikeusneuvoston tulee poistaa asia käsittelystään tekijänoikeusneuvoston toimivaltaan kuulumattomana. Joka tapauksessa Gramex ei ole asiassa oikea asianosainen, koska Gramex ei disponoi ko. lisenssi- ja kauppaehtoja eikä kauppapaikkoja.

TEKIJÄNOIKEUSNEUVOSTON LAUSUNTO

Tekijänoikeuslain 55 §:n mukaan tekijänoikeusneuvosto antaa lausuntoja tekijänoikeuslain soveltamisesta. Näiden lausuntojen luonne ei ole sitova.

Tekijänoikeudesta

Tekijänoikeuslain (TekijäL, 404/1961) 1 §:n mukaan sillä, joka on luonut kirjallisen tai taiteellisen teoksen, on tekijänoikeus teokseen. Säännös sisältää esimerkkiluettelon suojattavista teostyypeistä. Tekijänoikeussuojaa saavat esimerkiksi sävellysteokset.

Tekijänoikeudessa teoksella tarkoitetaan luonnollisen henkilön henkisen luomistyön tulosta. Teokselta edellytetään, että sitä voidaan pitää tekijänsä itsenäisen luovan työn omaperäisenä tuloksena.

Tekijän taloudellisista oikeuksista säädetään TekijäL 2 §:ssä. TekijäL 2 § 1 momentin mukaan tekijänoikeus tuottaa, TekijäL 2 luvussa säädetyin rajoituksin, yksinomaisen oikeuden määrätä teoksesta valmistamalla siitä kappaleita ja saattamalla se yleisön saataviin, muuttamattomana tai muutettuna, käännöksenä tai muunnelmana, toisessa kirjallisuus- tai taidelajissa taikka toista tekotapaa käyttäen.

TekijäL 2 § 2 momentin mukaan kappaleen valmistamisena pidetään sen valmistamista kokonaan tai osittain, suoraan tai välillisesti, tilapäisesti tai pysyvästi sekä millä keinolla ja missä muodossa tahansa. Kappaleen valmistamisena pidetään myös teoksen siirtämistä laitteeseen, jolla se voidaan toisintaa.

TekijäL 2 § 3 momentin mukaan tekijän yksinomaiseen oikeuteen kuuluu teoksen välittäminen yleisölle esimerkiksi internetissä (momentin 1 kohta). Tekijällä on yksinomainen oikeus määrätä teoksen esittämisestä julkisesti esitystapahtumassa läsnä olevalle yleisölle (momentin 2 kohta).

TekijäL 2 § 4 momentin mukaan julkisena esittämisenä ja yleisölle välittämisenä pidetään myös esittämistä ja välittämistä ansiotoiminnassa suurehkolle suljetulle piirille.

Esittävän taiteilijan ja äänitallenteen tuottajan oikeudet

Säännökset esittävän taiteilijan ja äänitallenteen tuottajan oikeuksista sisältyvät tekijänoikeuslain 5 lukuun, jossa säädetään tekijänoikeuden lähioikeuksista.

Esittävän taiteilijan esitys saa TekijäL 45 §:n mukaista suojaa. Suojan kohteena on kirjallisen tai taiteellisen teoksen taikka kansanperinteen esitys. Esittävän taiteilijan suorituksen ei tarvitse olla itsenäinen ja omaperäinen ollakseen suojattu.

TekijäL 45 § 2 momentti koskee esityksiä, jotka on tallennettu äänilevyille tai muulle laitteelle (äänitallenteelle). Sen mukaan 1 momentissa tarkoitettua esitystä, joka on tallennettu 46 §:ssä tarkoitettulle laitteelle, ei esittävän taiteilijan suostumuksetta saa, ennen kuin 50 vuotta on kulunut esitysvuodesta:

- 1) siirtää laitteeseen, jolla se voidaan toisintaa;
- 2) esittää julkisesti esitystapahtumassa läsnä olevalle yleisölle;
- 3) välittää yleisölle johtimitse tai johtimitta, mihin sisältyy myös tallennetun esityksen välittäminen yleisölle siten, että yleisöön kuuluvilla henkilöillä on mahdollisuus saada se saataviinsa itse valitsemastaan paikasta ja itse valitsemanaan aikana;
- 4) levittää yleisön keskuuteen.

Äänitallenteen tuottaja saa TekijäL 46 §:n mukaista suojaa. Säännöksen mukaan äänilevyä tai muuta laitetta, jolle on tallennettu ääntä (äänitallenne), ei tuottajan suostumuksetta saa, ennen kuin 50 vuotta on kulunut tallentamisvuodesta:

- 1) siirtää laitteeseen, jolla se voidaan toisintaa;
- 2) esittää julkisesti esitystapahtumassa läsnä olevalle yleisölle;
- 3) välittää yleisölle johtimitse tai johtimitta, mihin sisältyy myös tallennetun esityksen välittäminen yleisölle siten, että yleisöön kuuluvilla henkilöillä on mahdollisuus saada se saataviinsa itse valitsemastaan paikasta ja itse valitsemanaan aikana;
- 4) levittää yleisön keskuuteen.

Tekijänoikeuslain esitöissä on todettu, että edellä mainittujen säännösten 1. kohtien ilmaisu "siirtää laitteeseen, jolla se voidaan toisintaa" vastaa laajuudeltaan TekijäL 2 §:ssä säädettyä kappaleen valmistamisoikeutta (HE 28/2004 vp. s.112 ja s. 114).

TekijäL 45 § 2 momentissa ja TekijäL 46 §:ssä tarkoitettujen äänitallenteiden julkinen esittäminen on sallittua TekijäL 47 §:n niin sanotun pakkolisenssisäännöksen nojalla. Esittäville taiteilijalle ja äänitallenteen tuottajalle on säädetty oikeus korvaukseen esittämisestä (TekijäL 47 § 2 momentti).

Tekijä, esittävä taiteilija ja äänitallenteen tuottaja voivat luovuttaa oikeutensa kokonaan tai osittain. Tekijänoikeuslaissa ei ole säädetty luovutukselle määrämuotoa.

Vastaukset lausuntopyynnön kysymyksiin

Tekijänoikeusneuvostolta on kysytty musiikkitiedostojen tallentamisesta internetpalvelusta DJ:n ammattikäyttöön ja tiedostojen sisältämän musiikin esittämisestä julkisesti esitystapahtumassa läsnä olevalle yleisölle.

Tekijänoikeusneuvosto toteaa, että se, tarvitaanko tekijänoikeuslain nojalla suostumuksia ja onko musiikin käyttäjällä mahdollisesti velvollisuus maksaa korvauksia esittämisestä, riippuu musiikkitiedoston sisällöstä ja siihen kohdistuvista oikeuksista:

- **Sävellysteos.** Tekijänoikeudella suojatun sävellysteoksen tallentaminen internetpalvelusta DJ:n ammattikäyttöön, sen kopioiminen DJ:n ammattikäytössä ja esittäminen julkisesti esimerkiksi ravintolassa edellyttävät tekijän suostumusta.

- **Esittävän taiteilijan esitys.** Musiikkitiedoston, jolle on tallennettu esittävän taiteilijan esitys (ns. äänitetiedosto), tallentaminen internetpalvelusta DJ:n ammattikäyttöön ja kopioiminen DJ:n ammattikäytössä edellyttävät esittävän taiteilijan suostumusta. Julkiseen esittämiseen esimerkiksi ravintolassa ei tarvita suostumusta, mutta esittäväällä taiteilijalla on oikeus korvaukseen esittämisestä.

- **Äänitetuottajan äänitalenne.** Musiikkitiedoston, joka on TekijäL 46 §:n mukainen äänitetuottajan äänitalenne (ns. äänitetiedosto), tallentaminen internetpalvelusta DJ:n ammattikäyttöön ja kopioiminen DJ:n ammattikäytössä edellyttävät äänitetuottajan suostumusta. Julkiseen esittämiseen esimerkiksi ravintolassa ei tarvita suostumusta, mutta äänitetuottajalla on oikeus korvaukseen esittämisestä.

Tekijänoikeusneuvosto toteaa, että edellä mainittujen oikeudenhaltijoiden kopiointilupa tarvitaan paitsi äänitetiedoston tallentamiseen internetpalvelusta DJ:n ammattikäyttöön myös äänitetiedoston kopioimiseen sen ravintolasoittoa varten.

Tekijänoikeusneuvosto toteaa, ettei Suomen tekijänoikeuslaki estä tekijää, esittävää taiteilijaa tai äänitallenteen tuottajaa luovuttamasta oikeuksiaan internetpalveluissa sovittavilla ja osapuolia sitovilla sopimuksilla. TekijäL 2 §:ssä, TekijäL 45 §:ssä ja TekijäL 46 §:ssä säädettyjen taloudellisten oikeuksien luovuttamisesta voidaan sopia vapaasti.

Tekijänoikeusneuvosto ei arvioi lausuntopyynnössä tarkoitettun internetpalvelun käyttöehtojen tai tehtyjen sopimusten sisältöä, vaan lausuu toimivaltansa mukaisesti tekijänoikeuslain säännösten soveltamisesta.

Tekijänoikeusneuvosto huomauttaa, että lausuntopyynnössä tarkoitettu musiikki on peräisin ulkomaisesta internetpalvelusta ja on mahdollista, ettei Suomen tekijänoikeuslakia sovelleta kaikilta osin kaiken sen sisältämän musiikin käyttämiseen Suomessa. Kun musiikkia ja tekijöitä, esittäjiä tai tuottajia ei ole yksilöity, ei tekijänoikeusneuvosto ole tarkastellut asiaa Suomen tekijänoikeuslain kansainvälisen soveltamisen kannalta.

Puheenjohtaja

Marcus Norrgård

Sihteeri

Marko Rajaniemi

Lausunto on käsitelty tekijänoikeusneuvoston täysistunnossa. Asian ratkaisemiseen ovat osallistuneet Marcus Norrgård (puheenjohtaja), Martti Heikkilä, Tuula Hämäläinen, Teemu Kalliala, Satu Kangas, Jussi Karttunen, Kirsi-Marja Okkonen, Paula Paloranta, Maria E. Reh binder, Pekka Sipilä, Katariina Sorvari, Riikka Tähtivuori ja Markku Uotila.